



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ І ДІТЬМИ (назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності (-тей) _____ для всіх спеціальностей _____

Обмеження для вибору: відсутні

Пререквізити: Спеціалізовані служби у соціальній сфері, Теорія та технологія соціальної роботи, Соціальна педагогіка

Кількість кредитів (годин): 4 (120 год.: 20 - лекції; 28 - семінарські; 72 - самостійна робота); заочна: 4 (120 год: 6 – лекції, 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача

ПІБ: Замашкіна Ольга Дмитрівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент

Кафедра: права і соціальної роботи

Робочий e-mail: ozamashkina@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: п'ятниця о 13.00 – 14.20

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: соціальна політика та державні заходи соціальної роботи з сім'ями і дітьми на сучасному етапі

Метою вивчення дисципліни є: засвоєння теоретичних положень і основоположних принципів соціальної роботи з сім'ями і дітьми; вивчення особливостей, основних напрямів, форм і методів соціальної роботи з сім'ями і дітьми, які цього потребують

Результати навчання:

1. **Знання:** знати загальну характеристику соціальної роботи в Україні з сім'ями та дітьми; напрями та методи роботи в галузі професійної діяльності, принципи державної політики у сфері соціальної роботи з сім'ями та дітьми; основні закономірності, історичні та сучасні досягнення практичної соціальної роботи з дітьми та молоддю та іншими категоріями населення; про досвід соціальної роботи в Україні та володіти досвідом економічно розвинутих країн в області соціальної роботи з сім'ями і дітьми.

2. **Уміння:** комплексний підхід у наданні соціальних послуг; здатність планувати й реалізовувати соціальні заходи; вести ділову дискусію; пропагувати знання в області соціальної роботи з сім'ями і дітьми та спеціальної психології; користуватися статистичною, методичною та нормативною базою соціальної роботи з сім'ями і дітьми; оцінювати процеси, які відбуваються в соціальній сфері, зокрема щодо фінансування,

управління та реалізації системи соціальної роботи з сім'ями і дітьми в сучасних умовах; уміти застосовувати одержані знання в наступній професійній діяльності

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем соціальної роботи з сім'ями та дітьми та здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

4. Зміст дисципліни

Тема 1. Теоретичні обґрунтування соціальної роботи з сім'ями і дітьми

1. Ідеологічні і релігійні погляди на сім'ю в історії розвитку соціальної роботи.
2. Особливості державної політики щодо захисту і підтримки сім'ї і дітей в історичні періоди соціальної роботи різних типів суспільств.
3. Особливості соціальної роботи в тоталітарних устроях.
4. Теорія соціального виховання.
5. Генеза соціальної роботи з сім'ями і дітьми: благодійність, доброчинність, захист, допомога.
6. Основні теорії щодо ролі сім'ї в розвитку дитини

Тема 2. Становлення соціальної роботи з сім'ями і дітьми

1. Поняття про сім'ю. Основні функції сім'ї, види сімей.
2. Соціальний статус сім'ї. Соціально-демографічні проблеми сучасної сім'ї.
3. Сучасні протиріччя соціальної політики щодо сім'ї та дітей.
4. Соціальна робота як умова вдосконалення стосунків держави з сім'єю.
5. Сутність, мета, завдання, принципи соціальної роботи з сім'ями і дітьми в період розбудови демократичного суспільства.
6. Сучасні парадигми, поняття та категорії соціальної роботи з сім'ями і дітьми.
7. Соціальний захист, опіка, піклування.
8. Роль сім'ї в період соціальної кризи

Тема 3. Нормативно-правова база України соціальної роботи з дітьми та сім'ями

1. Роль законотворчої діяльності у гармонізації стосунків держави з сім'єю.
2. Конституційні засади діяльності служб соціальної роботи.
3. Конституційні гарантії щодо соціального захисту дітей в сім'ях.
4. Проблеми застосування правових норм у соціальній роботі з сім'ями і дітьми.
5. Проблеми відповідності правових засад соціальної роботи з сім'єю в Україні і захисту дитинства.
6. Стратегія децентралізації служб соціальної роботи.
7. Зміст і завдання законодавчих органів, міністерств, комітетів, керівних установ соціальної роботи з сім'єю і дітьми на державному, регіональному, місцевому рівнях

Тема 4. Провідні напрями, зміст, форми та методи соціальної роботи з сім'єю в Україні та світі

1. Характеристика моделей соціальної роботи з різними типами сімей.
2. Напрями, зміст та форми роботи з різними типами сімей багатодітною, малодітною, неповною, первинною, вторинною, позашлюбною, міжнаціональною, дистантною, різнорідною, складною (патріархальною), опікунською, у якій є ув'язнені члени сім'ї.
3. Особливості соціальної роботи з сім'єю.

4. Характеристика трьох класів завдань, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї.
5. Розв'язання проблемних ситуацій і важких життєвих ситуацій у сім'ї.
6. Технологічний підхід у соціальній роботі з сім'єю.
7. Поєднання загальних і специфічних принципів у роботі з сім'єю.
8. Зарубіжний досвід роботи з різними типами сімей.

Тема 5. Соціальний супровід як форма комплексної індивідуальної роботи з сім'єю у складних життєвих обставинах

1. Аналіз змісту поняття «соціальний супровід».
2. Умови розподілу сімей з дітьми за рівнем соціальної адаптації (за Харченко С.Я.).
3. Характеристика несприятливих умов або складних життєвих обставин, що негативно впливають на виховання і забезпечення розвитку дітей у сім'ї.
4. Характеристика напрямів, форм, методів соціальної допомоги сім'ям у складних життєвих обставинах.
5. Здійснення соціального супроводу сім'ї, яка опинилася у складних життєвих обставинах

Тема 6. Модель «ведення випадку» – ключова технологія соціального супроводу сім'ї, що опинилась в складних життєвих обставинах

1. Характеристика основних принципів ведення випадку.
2. Моделі ведення випадку (мультидисциплінарна, трансдисциплінарна, міждисциплінарна) та їх характеристика.
3. Мета та функції діяльності соціального працівника при супроводі сім'ї, що опинилась в складних життєвих обставинах.
4. Характеристика етапів процесу технології ведення випадку.

Тема 7. Особливості соціального супроводу сім'ї, де є діти чи батьки з особливими потребами

1. Види сімей із дітьми, що мають особливі потреби.
2. Проблема впровадження технологій соціальної роботи в сім'ї із дітьми з особливими потребами.
3. Методичні основи соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей-інвалідів. Форми соціальної роботи таким сім'ям.
4. Пенсійне забезпечення.
5. Індивідуальні, групові, масові форми соціальної допомоги.
6. Міжнародний довід досягнення ефективності соціальної роботи з таким сім'ями.
7. Модель інтеграції їх в суспільство.
8. Системний підхід у застосуванні інноваційних методів соціальної роботи з сім'ями.
9. Консультативний метод «Телефон Довіри» в методі «рівний-рівному».
10. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємопідтримки батьків.

Тема 8. Особливості соціального супроводу сім'ї з дітьми з девіантною поведінкою

1. Специфіка сім'ї з дітьми з девіантною поведінкою.
2. Оцінка сильних сторін та факторів ризику, виявлення позитивного виховного потенціалу сім'ї.
3. Складання індивідуального плану соціального супроводу.
4. Форми та методи, особливості та технологія соціального супроводу сім'ї

Тема 9. Особливості соціального супроводу сім'ї, де виявлено насильство щодо членів сім'ї

1. Дисфункціональні сім'ї та їх проблеми.
2. Види сімейного виховання.
3. Насильство в сім'ї. Види насильства: психологічне, фізичне.
4. Притулки-сховища для жінок і дітей-жертв насильства.
5. Види реабілітаційної роботи.
6. Зарубіжний досвід боротьби з насиллям в сім'ї

Тема 10. Особливості соціального супроводу сім'ї, яка перебуває в конфлікті з законом, де є засуджені чи особи, які повернулись з місць позбавлення волі

1. Специфіка сім'ї, яка перебуває в конфлікті з законом, де є засуджені чи особи, які повернулись з місць позбавлення волі.
2. Напрями соціальної підтримки молоді, яка перебуває у конфлікті з законом.
3. Технології соціальної ресоціалізації та адаптації молоді, яка повернулася з місць позбавлення волі.
4. Соціальна робота центрів соціальних служб з дітьми та молоддю, які перебувають у конфлікті з законом.
5. Показники ресоціалізації та соціальної адаптації неповнолітніх та молоді, які повертаються з місць позбавлення волі

5. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять Згідно з [«Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#) студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях (під час дистанційної форми навчання – в режимі онлайн). Студенти мають бути оцінені не менше ніж з 70% семінарських занять (у випадку, якщо студент не був оцінений на занятті, він має право виконати індивідуальне завдання). Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем.

Політика академічної доброчесності Студенти мають дотримуватися правил академічної доброчесності відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ»](#). Наявність академічного плагиату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для виконання індивідуальних занять або підготовки до семінарських занять буде кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «[Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ](#)».

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю: Модульна контрольна робота

Форма підсумкового контролю: Залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє

	елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань та завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Презентація навчального матеріалу	5
Доповідь	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання завдань самостійної роботи: доповіді є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематики обраної теми.

Оцінювання реферату здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Критеріями оцінювання презентації є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінки успішності відповідають навчальній програмі й найбільш важливим вимогам до знань студентів: відповіді повинні бути повними, логічними, доказовими.

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

Під час дистанційної форми навчання модульна контрольна робота проводиться у вигляді тестових завдань (30) за допомогою комп'ютерного тестування (сервіс Moodle), оцінюється наступним чином: 1 бал за правильну відповідь на одне тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю: підсумковий контроль не передбачено

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Борисова Ю., Прокопенко О. Сімейні відносини як об'єкт соціально-психологічної роботи з сім'єю// Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку/ За ред. проф. Осетрової О.О. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 квітня 2016. Д.: ДНУ, 147 с., С.30-33

2. Борисова Ю.В., Сіткіна В.С.(2016) Соціально-педагогічні моделі роботи фахівця з прийомною сім'єю// Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку / За ред. проф. Осетрової О.О. //Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 квітня 2016 р.Д.: ДНУ, 147 с. С.33-34. URL: <http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/confdocs/2016/9.pdf>
3. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» : конспект лекцій (2017)/ укладач: В. П. Павленко. Суми : Сумський державний університет. 84 с.
4. Департамент соціальної політики. Офіційний інтернет-портал.. URL: <https://dsp.kyivcity.gov.ua/content/normatyvnopravova-baza.html>
5. Дорожня карта реформи: міцні сім'ї, захищені діти: методичний посібник /Автори-упорядники: Г. Посталюк, Н.Татарчук, О. Мороз, Д. Дошук, Ф. Герасимчук, 2018. Київ..
6. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоді» від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: [http://www search.ligazakon](http://www.search.ligazakon).
7. Замашкіна О.Д. Використання адаптивної фізичної культури і спорту у соціальній адаптації осіб з обмеженими можливостями здоров'я // Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: європейський вектор, українські реалії // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (25 квітня 2019 р.). – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 137 с., С.39-41.
8. Замашкіна О.Д. Деякі соціально-психологічні особливості підлітків, схильних до девіантної поведінки. Imperatives of society development in promoting national competitiveness: Proceedings of the 1 International Scientific and Practical Conference. Volume II, December 13-14, 2018. Batumi, Georgia: Publishing House «Kalmosani», p. 328, P. 272-274.
9. Замашкіна О. Історія соціальної роботи навчально-методичні рекомендації на допомогу бакалаврам і магістрантам вищих закладів освіти (за спеціальністю 231 Соціальна робота). 2018. URL: <http://dspace.idgu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/614/browse?type=author&value=%D0%97%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0%2C+%D0%9E.%D0%94>
10. Замашкіна О.Д. Особливості родинного партнерства у вихованні дитини з особливими освітніми потребами// Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 листопада 2018 р., м. Ніжин) /За заг. ред.. С.О.Борисюка та О.В.Лисовця. Ніжин, Видавництво НДУ ім.. М.Гоголя, 2018.188 с. С.155-158.
11. Замашкіна О.Д. Система корекційно-профілактичних заходів з подолання девіантної поведінки підлітків. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/947/1/17.pdf>
12. Замашкіна О.Д. Соціальний супровід жінок, постраждалих від домашнього насилля. Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2020. 124 с. С.46-51. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/maket-20_11_20.pdf
13. Кубіцький С. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-те вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с.
14. Кучер Г. М. Інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах. Педагогічні науки: збірник наукових праць. 2018. Вип. 82, том 2. С. 207–212
15. Лукашенко М.П. Соціальна робота (теорія та практика) [Текст] : затв. МОН України як підручник для студ. ВНЗ / М.П. Лукашенко,Т.В. Семініга. 2-ге вид., стереотипне. К. : Каравела, 2017. 367 с

16. Лук'янова Н. Соціальна робота в Україні: концептуальні засади і трансформація в сучасних умовах. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/lukianova_cotsialna.pdf

17. Любецька М. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг, здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2018/24.pdf

18. Покращення якості соціальних послуг дітям і сім'ям в громаді: узагальнений досвід URL: https://childfund.org.ua/Uploads/Files/books_pdf/pokrascheny_poslug_exp.pdf

19. Полторак Л. Ю. Соціальна робота з різними групами клієнтів : методичні вказівки для спеціальності 231 «Соціальна робота» / Л. Ю. Полторак, Д. В. Сай. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 136 с.

20. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму. 2020. 275 с.

21. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми (2017): посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. :ОБНОВА КОМПАНІ, 256 с

Затверджено на засіданні кафедри права і соціальної роботи протокол № 8 від «16» січня 2024 р.